

סימן ח - בעל קרי בהר הבית

המקור לשילוח טמאים מהמחנה מופיע בתורה בפרשת נשא פרק ה פסוקים א-ג:

"וַיֹּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכָל טָמֵא לִנְפֶשׁ. מִזְכָּר עַד נִקְבָּה תִּשְׁלְחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם".

במדרשי ההלכה ביארו את הפסוקים. זה לשון הספרי שם:

וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, שומעני שלשתן במקום אחד ת"ל במצורע בדד ישב מחוץ למחנה מושבו (ויקרא יג מו) מצורע היה בכלל יצא מוצא מן הכלל ולמד על הכלל מה מצורע שהוחמרה טומאתו וחמור שילוחו משילוח חבירו אף כל שהוחמרה טומאתו חמור שילוחו משילוח חבירו מכאן מנו חכמים למחיצות כל שהזב מטמא מצורע מטמא חמור מצורע שמתמא בביאה כל שהמת מטמא הזב מטמא חמור הזב שהוא מטמא תחת אבן מסמא...

וכן במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה ז סימן ח:

וישלחו מן המחנה ממחנה שכינה מלמד שמצורעים וטמאי מתים משתלחים משם. צרוע - זה מוסגר, כל צרוע זה מוחלט. זב - זה זב גמור, כל זב - לרבות זב שתי ראיות, וכל זב - לרבות זב ראייה אחת....

יכול כולם ישתלחו למקום אחד? ת"ל במצורע בדד ישב מחוץ למחנה מושבו, כל שהזב מטמא מצורע מטמא, חמור מצורע שמתמא בביאה. כל שטמא מת מטמא הזב מטמא חמור הזב שהוא מטמא תחת אבן מסמא... מכאן נתנו חכמים מחיצות ואמרו עשר קדושות הן... הר הבית מקודש מירושלים שזבים וזבות נכנסים בירושלים ואין נכנסים בהר הבית, החיל מקודש מהר הבית שנכרים וטמא מת נכנסין להר הבית ואין נכנסין לחיל...

וכך איתא בספרי זוטא שם:

הר הבית מקודש מירושלם שזבים וזבות נכנסים בירושלם ואין נכנסים בהר הבית, החיל מקודש מהר הבית שארמיים וטמאי מת נכנסין בהר הבית ואין נכנסין לחיל.

וכך שנינו במשנה מסכת כלים פרק א משנה ח:

לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני הר הבית מקודש ממנו שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם החיל מקודש ממנו שאין עובדי כוכבים וטמא מת נכנסים לשם.

וכן הוא בתוספתא מסכת כלים פרק א הלכה ח.

מכל מקורות אלו נראה שאין אסור בהר הבית אלא מי שמטמא תחת האבן, היינו טומאת מרכב ומושב, והיינו זב וזבה, נדה ויולדת, אבל בעל קרי שטומאתו קלה שאינו מטמא תחת האבן, אינו אסור בהר הבית.

אלא שיש פסוקים נוספים שעוסקים בשילוח מהמחנה, בפרשת כי תצא פרק כג פסוקים י-יב, שם מובא דין שילוח בעל קרי מן המחנה (אע"פ שפשט הכתובים עוסקים במחנה היוצא לצבא):

"כִּי תֵצֵא מִחֲנֶה עַל אִיבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע. כִּי יִהְיֶה כָּךְ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טְהוֹר מִקֶּרֶה לְיָלֶה וַיֵּצֵא אֶל מַחוּץ לְמִחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמִּחֲנֶה. וְהָיָה לַפְּנוֹת עָרֵב יִרְחֹץ בַּמַּיִם וּכְבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמִּחֲנֶה.

כאשר התורה מחייבת בעל קרי לצאת מחוץ למחנה, לא מבואר האם כוונתה רק למחנה שכינה, או שמא גם למחנה לווייה - הר הבית? נראה שיש בזה מחלוקת תנאים בספרי שם פיסקא רנה:

ויצא אל מחוץ למחנה, מצות עשה. לא יבא אל תוך המחנה, מצות לא תעשה. רבי שמעון אומר: ויצא אל מחוץ למחנה - זו מחנה לוי, לא יבא אל תוך המחנה - זו מחנה שכינה.

לפי ת"ק נראה שכל הפסוק מיירי במחנה שכינה, ובא לחייב בעשה ולא תעשה. אך לפי ר"ש הפסוק מיירי בהוצאת בעל קרי גם ממחנה לווייה - הר הבית. נמצאנו למדים שיש מחלוקת תנאים האם בעל קרי אסור בהר הבית. וכבר ראינו שמסתם משנה בכלים וכן מהתוספתא והמדרישים משמע כת"ק, שבעל קרי מותר בהר הבית.

הגמרא במסכת פסחים דף סז ע"א-סח ע"א עוסקת בדין שילוח מחנות:

תניא: בדד ישב - לבדו ישב, שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו. יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת - תלמוד לומר ולא יטמאו את מחניהם - ליתן מחנה לזה ומחנה לזה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, יאמר טמאי מת ואל יאמר טמאי זב, ואני אומר: טמאי מתים משתלחין - זבין לא כל שכן? למה נאמר זב - ליתן לו מחנה שניה. ויאמר זב ואל יאמר מצורע, ואני אומר: זבין משתלחין - מצורעין לא כל שכן? למה נאמר מצורע - ליתן לו מחנה שלישית. כשהוא אומר בדד ישב - הכתוב נתקו לעשה.

מאי חומריה דזב מטמא מת - שכן טומאה יוצאה עליו מגופו. - אדרבה, טמא מת חמור, שכן טעון הזאה שלישי ושביעי! - אמר קרא: טמא וכל טמא - לרבות טמא שרץ, וזב חמור מטמא שרץ. ומאי חומריה? - כדאמרן....

מאי חומריה דמצורע מזב - שכן טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש המטה. - אדרבה, זב חמור שכן מטמא משכב ומושב, ומטמא כלי חרס בהיסט! - אמר קרא זב וכל זב - לרבות בעל קרי, ומצורע חמור מבעל קרי - ומאי חומריה - כדאמרן....

... אמר מר: זב וכל זב - לרבות בעל קרי. מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: מחילות לא נתקדשו, ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות.

מיתיבי: בעל קרי כמגע שרץ. מאי לאו - למחנותם! - לא, לטומאתם. - לטומאתם? - האי טומאת ערב כתיב ביה, והאי טומאת ערב כתיב ביה! אלא לאו - למחנותם! - לא, לעולם לטומאתם. והא קמשמע לן: דבעל קרי כמגע שרץ, מה מגע שרץ מטמא באונס - אף בעל קרי מטמא באונס...

מיתיבי: מצורע חמור מזב, וזב חמור מטמא מת, יצא בעל קרי שטמא מת חמור ממנו. מאי יצא? לאו יצא מכלל זב ובא לכלל טמא מת, דהא טמא מת חמור ממנו ומותר במחנה לויה. - לא, יצא ממחנה טמא מת ונכנס למחנה זב. ואף על גב דטמא מת חמור ממנו, ומותר במחנה לויה - למאי דדמי ליה מדמינן ליה.

תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבדימי: ויצא אל מחוץ למחנה - זו מחנה שכינה, לא יבא אל תוך המחנה - זו מחנה לויה, מכאן לבעל קרי שיצא חוץ לשתי מחנות. אמר ליה: אכתי לא עיילתיה אפיקתיה? לישנא אחרינא: אכתי לא אפיקתיה עיילתיה? אלא אימא: מחוץ למחנה - זו מחנה לויה, לא יבא אל תוך המחנה - זו מחנה שכינה. מתקיף לה רבינא: אימא אידי ואידי למחנה שכינה, ולעבור עליו

בעשה ולא תעשה! - אם כן לימא קרא ויצא אל מחוץ למחנה ולא יבא אל תוך, המחנה למה לי? שמע מינה: ליתן לו מחנה אחרת.

הגמרא מביאה לימוד שונה מהמדרשים, הן בלימוד מריבוי מ"וכל זב", והן בחומרת מצורע מזב. לפי המדרשים ראינו ש"וכל זב" בא לרבות זב בעל ראייה אחת. אך לפי הגמרא בא לרבות בעל קרי. וכמו כן, לפי המדרש חומרתו של זב מטמא מת, שהזב מטמא תחת האבן, מה שאין כן טמא מת. אך לפי הגמרא חומרתו של זב, שטומאה יוצאה עליו מגופו, מה שאין כן טמא מת. אם כן, אנו רואים את הלימודים השונים מהפסוקים, ומתוך כך מובן מדוע לפי המדרשים (והמשנה והתוספתא בכלים) אין איסור לבעל קרי להיכנס להר הבית, ומדוע לפי לימוד הגמרא בעל קרי אסור בהר הבית.

בנוסף לכך, הגמרא מביאה את דברי ר' יוחנן שבעל קרי אסור בהר הבית, אך מקשה עליו משתי ברייתות שמפשטות לשונן משמע שבעל קרי מותר בהר הבית, והגמרא נדחת ליישבן עם שיטת ר"י. גם רבינא מקשה על ה'תני תנא', והיינו שסובר כת"ק לעיל שכל הפסוק עוסק במחנה שכינה, אבל בהר הבית בעל קרי מותר.

נמצאנו למדים שישנה מחלוקת תנאים קדומה ורחבה האם בעל קרי מותר או אסור בהר הבית.

גמרא נוספת ממנה יש ללמוד את דין בעל קרי בהר הבית מובאת במסכת יבמות דף ז ע"ב:

תניא: מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח, וראה קרי בו ביום וטבל, אמרו חכמים: אף על פי שאין טבול יום אחר נכנס - זה נכנס, מוטב שיבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת; ואמר ר' יוחנן: דבר תורה אפי' עשה לית ביה, שנאמר: ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה, מאי, חצר החדשה? אמר רבי (יוחנן) שחדשו בה דברים, ואמרו: טבול יום לא יכנס למחנה לוויה, ואמר עולא: מה טעם? הואיל והותר לצרעתו הותר לקרויו.

ופירש רש"י:

"וראה קרי - להכי נקט קרי ולא טומאת שרץ ונבלה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסין להר הבית כדמפרש באלו דברים (פסחים דף סז) שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו ושערי נקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה כדאמרינן בכיצד צולין (פסחים דף פה:) והרי הן כהר הבית ויכול טמא מת ליכנס לשם אבל בעל קרי משתלח

חוץ לשני מחנות כזב כדמפרש באלו דברים זב וכל זב לרבות בעל קרי.

וכ"כ התוספות:

"וראה קרי - אר"י דנקט בעל קרי לרבותא דאע"ג דאשתלח חוץ לב' מחנות התיירו לו חכמים ליכנס (לאחר טבילה) דבמקום כרת לא העמידו דבריהם".

וכ"כ שם בחידושי הרשב"א, ובחידושי הריטב"א, ובתוספות מהר"ם מרוטנבורג, ובתוספות הרא"ש, שבעל קרי משתלח חוץ לשני מחנות.

אם כן, מדברי הגמרא וכל הראשונים הנ"ל מבואר שבעל קרי אסור בהר הבית.

מקור נוסף ממנו יש ללמוד את דין בעל קרי בהר הבית מובא במסכת יומא דף ו ע"א:

מפרישין כהן גדול וכו'. למה מפרישין? - למה מפרישין? כדקאמרינן, אי לרבי יוחנן כדאית ליה, אי לריש לקיש כדאית ליה! הכי קאמר: מביתו למה פירש? תניא, רבי יהודה בן בתירה אומר: שמא תמצא אשתו ספק נדה, ויבא עליה. - אטו ברשיעי עסקינן? - אלא: שמא יבא על אשתו, ותמצא ספק נדה.

רש"י:

מביתו למה פירש - מאשתו למה פירש, תבא אשתו עמו שם, שהרי על כרחך לשכת פרהדרין לא היתה קדושה, שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד - כל שכן שכיבה.

אלא שמא יבא על אשתו ואחר כך תמצא ספק נדה - שתמצא דם על הסדין שקנחה בו, ואין ידוע אם בשעת ביאה היה בה דם זה או לאחר ביאה, ובוועל נדה טמא שבעת ימים, ויהא אסור לבוא במקדש ביום הכפורים.

תוספות ד"ה מביתו למה פירש:

פי' רש"י תבא אשתו עמו שם שהרי על כרחך לשכת פרהדרין לא היתה קדושה שאין ישיבה בעזרה כ"ש שכיבה וקשיא לן דנהי דלא קדישא כקדושת עזרה מ"מ כהר הבית היתה דאמרי' בפרק חטאת (זבחים דף קטו:) דכל הר הבית מחנה לוייה הוא ובעל קרי אינו רשאי ליכנס במחנה לוייה דאמר בפסחים פרק אלו דברים

(דף 20:) זב וכל זב לרבות בעל קרי, אלא יש לפרש מביתו למה פירש, הוה לן למימר שיפרישוהו למחילה אחת בהר הבית דאמר' פרק כיצד צולין (שם דף פו.) דמחילות לא נתקדשו.

וכ"כ הריטב"א והמאירי והפסקי רי"ד.

תוספות הרא"ש:

הריב"ן פי' בשם רש"י מביתו למה פירש, כי יכול לילך לביתו בכל יום אחר תמיד של בין הערבים וישמש מטתו ויטבול שעה אחת קודם שקיעת החמה ויעריב שמשו וינוח בלשכה, דהא אהרן נמי לא היה במחנה לוייה שעה אחת כשהיה המשכן מפורק, ואומר ריב"א דהכי משמע בירושלמי דקאמר דאיצטריך דר' יהודה בן בתירא דחייש לטומאת ביתו ואיצטריך דר' יוחנן דיליף ממילואים, דאי מר' יוחנן הו"א שיכול לצאת שעה אחת וישמש מטתו.

וכ"ה בתוס' ישנים.

מפשט הגמרא ורש"י, נראה שכהן גדול מותר לשמש בלשכה שבהר הבית, וא"כ בעל קרי מותר בהר הבית. אך הראשונים האחרים כתבו שבעל קרי אסור בהר הבית, ומיירי שמשמש במחילה, או פורש לביתו שעה אחת.

ראשונים נוספים שכתבו שבעל קרי אסור בהר הבית:

בכור שור במדבר פרשת נשא פרק ה פסוק ב:

"וישלחו מן המחנה כל צרוע"..."וזב משולח חוץ למחנה שכינה ולויה, ומותר במחנה ישראל, כדכתיב בבעל - קרי "ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה", "ויצא אל מחוץ למחנה" ממחנה שכינה, ו"לא יבא אל תוך המחנה", זה מחנה לויה. וזב איתקש לבעל - קרי.

רבינו בחיי במדבר פרשת נשא פרק ה פסוק ב:

"וישלחו מן המחנה"..." והזב ובעל קרי משולח מן השתים: ממחנה שכינה ומחנה לויה, ומותר במחנה ישראל, שכן דרשו רז"ל בפסחים (סח א) בענין בעל קרי: (דברים כג, יא) "כי יהיה בך איש אשר לא - יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה",

זו מחנה לוי, כל שכן שאסור ליכנס למחנה שכינה.

גם רש"י בפירושו על התורה כתב:

ויצא אל מחוץ למחנה - זו מצות עשה: לא יבא אל תוך המחנה - זו מצות לא תעשה. ואסור ליכנס למחנה לוי, וכל שכן למחנה שכינה.

וביאר השפתי חכמים:

ר"ל מדכתיב שני מחנות בפסוק וא"ת והא אפקיה לשני מחנות חד למ"ע וחד למצות ל"ת. וע"ק למה נקט כ"ש למחנה שכינה אלא היה לנקוט ואסור ליכנס למחנה לוי ולמחנה שכינה וי"ל דה"פ דר"ל בזה מה שכתוב ויצא אל מחוץ למחנה היינו ע"כ מחנה שכינה, דמהיכי תיתי לרבות שאר מחנות. ואחריו כתיב לא יבא אל תוך המחנה מרבה קרא אפי' מחנה לוי וא"כ קשה שאם נכנס בטומאת קרי למחנה שכינה שהוא קדושה חמורה אינו עובר אלא בעשה כדכתיב ויצא וגומר ואם נכנס למחנה לוי שאין בה קדושה כל כך עובר בלא תעשה שהוא חמור מעשה כדכתיב לא יבא וגו' ומתרץ דאם אסור ליכנס למחנה לוי בלא תעשה כ"ש כו'.

וכ"כ ר' חיים פלטיאל:

"ויצא אל מחוץ למחנה". פי' רש"י זו מצות עשה, לא יבא אל תוך המחנה, זו מצות לא תעשה, ואסור ליכנס במחנה לוי וכ"ש במחנה שכינה, והכי דרשין בפסחים בפרק אילו דברים מדכתיב מחנה יתירא שתי מחנות. ותימא מה צריך והא דרשין וכל זב, לרבות בעל קרי שנשתלח חוץ לשתי מחנות, ותרץ מהר"ח דאי מהתם הוי אמינא הני מילי בעל קרי דזב בימי ספרו הואיל וסותר הרי הוא זב ומשתלח חוץ לשתי מחנות אבל בעל קרי דטהור לא קמ"ל.

וכ"כ האברבנאל:

כי תצא מחנה על אויבך וגו' עד לא תסגיר עבד. התורה הזהירה פעמים רבו' על הטהר' בכלל והרחק' הטומאה מבין העם הנבחר... ופי' בפרט הענין בבעל קרי באמרו כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה ולא יבא בתוכו. ובפנות ערב ירחץ במים ויבא אל המחנה. ומפי הקבלה למדו שהפרישות הזה יהיה לבעל קרי ממחנה לוי. וזה יהיה לבד כשיהיה שם ארון

האלהים אך ממחנה ישראל לא יצאו כי אם המצורע.

וכ"כ הרמב"ן:

רבותינו ידרשו (פסחים סח א) ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה, במחנה לוויה ובמחנה שכינה.

וכ"כ בספר יראים (סימן רעז ובסימן שצא) וכ"כ בספר מצוות גדול (לאוין סימן ש"ד).

מכל הני רבואתא מבואר שתפשו להלכה שבעל קרי אסור בהר הבית.

שיטת הרמב"ם

כתב הרמב"ם על משנה מסכת כלים פרק א משנה ח:

ומצאנו הכתוב אומר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש... הרחקנו את המצורע חוץ לשלש מחנות ולפיכך יצא מירושלם, וזב וזבה נדה ויולדת מטמאין באבן משמא, מה מצורע שטומאתו חמורה וחמור שלוחו משלוח חברו, אף כל שטומאתו חמורה חמור שלוחו משלוח חברו. ולפי הכלל הזה הרחקנו את המצורע חוץ לשלש מחנות ולפיכך יצא מירושלם, וזב וזבה נדה ויולדת חוץ לשתי מחנות ולפיכך יצאו מהר הבית, ולא נרחיק טמא מת אלא ממחנה שכינה, אבל נכנס הוא להר הבית, לפי שטמא מת אינו מטמא באבן משמא, וזב וזבה נדה ויולדת מטמאין באבן משמא כמו שקדם.

מדברי הרמב"ם נראה שהלך בדרך מדרשי ההלכה, שחומרת זב משום שטמא תחת האבן, ולא כדברי הגמרא שחומרת זב משום שטומאה יוצאת מגופו, ולפי זה נראה שלרמב"ם בעל קרי מותר בהר הבית.

כך נראה גם מדבריו בהלכות בית הבחירה פ"ז הט"ו:

הר הבית מקודש ממנה שאין זבין וזבות נדות ויולדות נכנסין לשם, ומותר להכניס המת עצמו להר הבית ואין צריך לומר טמא מת שהוא נכנס לשם.

וכן בהלכות ביאת המקדש פ"ג הל' א-ג:

מצות עשה לשלח כל הטמאים מן המקדש שנאמר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש... משלחין את המצורע חוץ לג' מחנות שהוא חוץ לירושלים, מפני שהוא מטמא בביאה, מה שאין הזב מטמא.

ומשלחין זבין וזבות נדות ויולדות חוץ לשתי מחנות שהוא חוץ להר הבית, מפני שהן מטמאין המשכב והמושב אפילו מתחת האבן מה שאין המת מטמא".

הרמב"ם לא מביא את דברי הגמרא בפסחים שבעל קרי אסור בהר הבית, אלא מביא את המשנה בכלים ואת דרך הלימוד של מדרשי ההלכה שרק המטמא תחת האבן אסור בהר הבית, הרי מבואר שלרמב"ם בעל קרי מותר בהר הבית.

אלא שבהמשך דבריו שם בהלכות ח, י הביא הרמב"ם את הלימוד מהפסוקים העוסקים בבעל קרי:

הטמא המשולח מהר הבית אם נכנס עובר בלא תעשה שנאמר ויצא מחוץ למחנה זה מחנה שכינה ולא יבוא אל תוך המחנה זה מחנה לויה, וכן מצורע שנכנס לירושלים לוקה, אבל אם נכנס לשאר הערים המוקפות חומה אף על פי שאינו רשאי לפי שנאמר בדד ישב אינו לוקה.

וכשם ששילוח טמאים מן המקדש בעשה כך אם נכנסו עוברים בלא תעשה שנאמר ולא יטמאו את מחניהם זה מחנה שכינה.

הרמב"ם לא מזכיר במפורש בעל קרי, אך הפסוק במפורש עוסק בבעל קרי, והרמב"ם מביא את הלימוד מהפסוק כשיטת ר"ש שבא ליתן איסור על הר הבית, ולא רק על מחנה שכינה, ולפי זה משמע שבעל קרי אסור בהר הבית.

גם בספר המצוות לרמב"ם מצות ל"ח עח הביא להדיא את הלימוד מהפסוקים העוסקים בבע"ק:

והמצוה הע"ח היא שהזהיר כל טמא מהכנס למחנה לוייה שכמוהו לדורות הר הבית כמו שבארו בפרק ראשון ממסכת כלים (מ"ח). ושם התבאר איסור ביאת טמאים להר הבית. והכתוב שבא על לאו זה הוא אמרו (תצא כג) בטמא מקרה לילה ולא יבא אל תוך המחנה. ובגמרא פסחים (סח א) אמרו ויצא אל מחוץ למחנה זה מחנה שכינה, כמו שבארנו בל"א ממצות עשה, ולא יבא אל תוך המחנה זה מחנה

לוייה מתקיף לה רבינא ואימא אידי ואידי במחנה שכינה ולעבור עליו בעשה ולא תעשה אם כן נכתוב קרא ולא יבא אל תוך, כלומר שהיה לו לומר ולא יבא אל תוכו, המחנה למה לי ליתן לו מחנה אחר. והוא מחנה לוייה שהוא גם כן לא יבא אל תוכו. ולשון ספרי לא יבא אל תוך המחנה זו מצות לא תעשה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו גם כן בפרק ראשון ממסכת כלים (מ"ח) מפירושו.

מדברים אלו נראה לכאורה במפורש שהרמב"ם פוסק שבעל קרי אסור בהר הבית.

גם מדברי הרמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ח ה"ז ניתן ללמוד שבעל קרי אסור בהר הבית:

אירע קרי לאחד מהן, הולך במסיבה שתחת הקרקע שהמחילות הפתוחות להר הבית לא נתקדשו, וטובל וחוזר ויושב אצל אחיו הכהנים עד שנפתחין השערים בבוקר יוצא והולך לו.⁵⁴

האחרונים נחלקו האם לרמב"ם בעל קרי אסור בהר הבית.

המשנה למלך בהלכות בית הבחירה פ"ז הט"ו כתב:

לא ידעתי למה לא הזכירו ג"כ בעל קרי שהוא משתלח חוץ לב' מחנות כמו הזב, כדאיתא בפסחים (דף ס"ז) וכן בפ"ג מהלכות ביאת מקדש לא הביא דין הבעל קרי בפירוש. אך נראה שהדין דין אמת שהרי כתב שם הטמא המשולח מהר הבית אם נכנס עובר בלא תעשה כו' וקרא דמיייתי בבעל קרי מיירי וכן מתבאר ממ"ש בפ"ח מהלכות אלו דין ז'.

ובדרך זו הלכו רבים מהאחרונים⁵⁵. וכ"כ בדרך הקודש קדושה ג סי' א.

לעומת זאת, יש מהאחרונים שביארו שלרמב"ם בעל קרי מותר בהר הבית, ויישבו בדרכים שונות את דבריו גבי הלימוד מהפסוקים העוסקים בשילוח בעל קרי מהמחנה. ראה בספר

⁵⁴ ייתכן שאין ללמוד מכאן לאסור בעל קרי בהר הבית, אלא הרמב"ם (והמשנה) רק בא ללמדנו שמחילות הפתוחות להר הבית אינן קדושות בקדושת העזרה.

⁵⁵ החיד"א (ברכ"א או"ח תנו, ה), פאת השולחן (ג, יא), מנחת חינוך (תקסה) ועוד, וראה בספר 'אל הר המור' חלק ב פ"א אות יב שהרחיב בזה.

מי נפתוח (פרפ' יז סעי' ג), ספר הר הבית לרב גורן⁵⁶, ספר 'בני עמי' לרב דוד שלוש⁵⁷, ספר חזון יחזקאל לרב אברמסקי (פסחים סז), ובספר ביאת המקדש לרב הלל בן שלמה (פרק כד).

לסיכום, מצאנו במקורות התנאים מחלוקת האם בעל קרי מותר או אסור בהר הבית. רובם הגדול של הראשונים נקטו להדיא שבעל קרי אסור בהר הבית. בשיטת הרמב"ם נחלקו האחרונים. מכיוון שכן, בוודאי שלהלכה ולמעשה יש להורות שבעל קרי אסור בהר הבית, ויטבול בברכה⁵⁸.

⁵⁶ זה לשונו ביישוב דברי הרמב"ם: "נראים הדברים לישב את הסתירה בדברי הרמב"ם, שהפרשה הזאת מדברת בשני סוגי טמאים. האזהרה הראשונה: "ויצא אל מחוץ למחנה - זה מחנה שכינה", מוסבת על הרישא של הפסוק: "כי יהיה בכ איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה", והסיפא של הפסוק: "לא יבא אל תוך המחנה - זה מחנה לוייה", מוסבת על טמאים אחרים כגון זבין וזבות נדה ויולדות, שמשלחין חוץ למחנה לוייה, משום שטמאין משכב ומושב ותחת אבן מסמא. כן משמע מלשון הרמב"ם בספר המצות (לא תעשה עה) הנ"ל, שם מסתמך על המשנה במס' כלים (פ"א מ"ח), כדי ללמוד ממנה סוג הטמאים האסורים להכנס למחנה לוייה, כמו שכתב שם: "שהזהיר לכל טמא להכנס תוך מחנה לוייה שכמוהו לדורות הר הבית, כמו שבארו בריש מס' כלים, ושם התבאר אסור ביאת טמאים להר הבית" וכו'. והרי במס' כלים לא נזכר כלל בעל קרי בין הטמאים המשתלחים מהר הבית, כי אם זבין וזבות נדות ויולדות. שמע מינה שגם בספר המצות סובר הרמב"ם שאין בעל קרי משתלח אלא ממחנה שכינה. והכתוב מכוון לשני הסוגים בנפרד: "אשר לא יהיה טהור מקרה לילה" - שהם בעלי קריין, מדבר במחנה שכינה. "ולא יבא אל תוך המחנה" - אלו הזבין והזבות הנדות והיולדות שטומאותיהן יוצאות מגופן, וטומאתם שוה בין מבחינת חומר הטומאה ובין מבחינת אורך זמן הטומאה, שהם טמאין לפחות ז' ימים וכולם משתלחין גם ממחנה לוייה". ועוד האריך בזה עיין ספר הר הבית פי"ג עמ' 146-152, פכ"א עמ' 248-254.

⁵⁷ זה לשונו: "ומה שהביא ראיה מהפסוק דבעל קרי, נלע"ד שסובר שהתורה החמירה במחנה מלחמה: כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך והיה מחנך קדוש ולא יראה בכ ערות דבר ושב מאחריך, ואסרה כניסת הב"ק אף למחנה לוייה וכל שכן למחנה שכינה כאשר יהיה ארון עמם במלחמה, כדי לחזק האמונה בלוחמים שהשכינה שורה ביניהם, ונתרחק ממעשה זנות הנפוצים בצבא, ונשריש בלבנו שהמחנה כמקדש ה', (מו"נ ח"ג פ"א) ומפסוק זה למדנו לזב במקדש כיון שטומאתו חמורה מרחיקים אותו ממחנה לוייה שהוא הר הבית, אבל בעל קרי לא החמירה בו תורה להרחיקו ממחנה לוייה במקדש, אלא במחנה מלחמה. (עי' תורה תמימה דברים כ"ג אות נ"ג).

ומ"ש אירע קרי לאחד מהם הולך במסבה שתחת הקרקע, פירוש במסבה שתחת העזרה ולא שתחת הר הבית, וכן משמע מהרע"ב (תמיד פ"א) וז"ל: ומפני שהיה בעל קרי לא היה מהלך דרך העזרה אלא דרך המחלות דקי"ל מחלות לא נתקדשו. ומה שאמרו אירע קרי ולא אמרו שמותר לב"ק להכנס לכתחלה למחלות הפתוחות להר הבית, יש לומר שהתנא בא ללמדנו שדוקא במחלות מותר ולא בעזרה, שלא תאמר כיון שהולך בעזרה בטומאת קרי עד שמגיע לפתח המחילה ימשיך לצאת דרך העזרה קמל"ן שאסור להמשיך ללכת בעזרה והולך תחת המחילה בלבד. ומ"מ, רוב המפרשים סוברים שבעל קרי אסור בכניסה להר הבית עד שיטבול. וכן יש לנהוג". ספר 'בני עמי' עמ' רכד-רכה.

⁵⁸ לעניין הברכה ראה מה שדן בזה בשו"ת תפארת צבי (ח"ב תשובה כז אותיות יא, יב), וראה בספר 'אל הר המור' ח"ב פ"א הערה א, וכן בסוף הפרק אות טו.